

## Od redakcji

Kolejny, 20 tom „Studiów i Materiałów Lubelskich” obejmuje dwa obszary zagadnień. Pierwszy, o charakterze monograficznym, jest próbą pokazania głównych nurtów polskiej krytyki artystycznej po 1945 roku. Drugi zaś, na przykładzie szkoły Vetterów, omawia lokalny wymiar historii szkolnictwa średniego stopnia w Lublinie. Całość poprzedza artykuł poświęcony krytyce artystycznej Józefa Czechowicza, łącząc zasadnicze tematy omawiane w bieżącym tomie. Artykuł Jarosława Cymermana rozwija zarazem badania prowadzone w środowisku lubelskim nad bogatą spuścizną poety.

Pierwsza, tematyczna część oferuje czytelnikom wybór szczegółowych artykułów poświęconych różnym typom wypowiedzi krytycznej w kolejnych dekadach PRL-u. Refleksja nad „krytyką artystyczną” uprawiana jest w Polsce niejako skokowo – prace rozpoczęte z początkiem lat 50. XX wieku (zob. wydane przez Państwowy Instytut Sztuki „Materiały do Studiów i Dyskusji”, po 1956 roku jako „Sztuka i Krytyka”) nie były systematycznie kontynuowane (choć ostatnio ta tematyka cieszy się coraz większym zainteresowaniem, czego wyrazem są ważne publikacje: *Dzieje krytyki artystycznej*, red. Małgorzata Geron i Jerzy Malinowski, Warszawa 2009 oraz wybitna monografia krytyki artystycznej okresu odwilży Piotra Juszkiewicza, *Od rozkoszy historiozofii do „gry w nic”*. *Polska krytyka artystyczna czasu odwilży*, Poznań 2006). Ponadto, podobnie jak same teksty krytyczne, są rozproszone. W efekcie chociaż literatura przedmiotu obejmuje liczne cenne publikacje o zróżnicowanym charakterze (między innymi antologie zawierające programy i dyskusje dotyczące zjawisk, grup artystycznych, galerii, jak też zbiory bądź wybory tekstów konkretnych autorów, na przykład ostatnio wydana cenna pozycja *Czas debaty. Antologia krytyki artystycznej z lat 1945–1954*, red. Agata Pietrasik i Piotr Słodkowski, Warszawa 2017), to – poza kilkoma przykładami – brakuje nadal nie tylko opracowań szczegółowych, ale przede wszystkim syntetycznych, porządkujących i systematyzujących wieloaspektowy „stan posiadania”, w tym – co zasadnicze – analizujących

i komentujących problemy, pojęcia, metody. Brakuje także przekrojowego opisu krytyki artystycznej w kolejnych dekadach PRL-u.

Tom stara się ten stan wiedzy częściowo uzupełnić. Publikowane artykuły skupione są wokół centralnych dla krytyki i historii sztuki pojęć, takich jak: awangarda, nowoczesność, abstrakcja, realizm, aż po ostatnie debaty związane ze sztuką krytyczną i powrotem różnych konwencji malarskich w ostatnich latach. Przybliżają one jednocześnie natężenie sporów i dyskusji, pokazując zmieniające się kryteria, formułowane sądy, wyrażane oczekiwania i postulowane wartości. Krytyka artystyczna, towarzysząc twórczości artystów, wpisuje się jednocześnie w obszar dyskusji społecznych. Badania nad nią stają się nie tylko okazją pokazania profesjonalnej recepcji sztuki, lecz również pozwalają na określenie ram funkcjonowania życia artystycznego, wyrażanie oczekiwań społecznych czy też jej podporządkowanie ideologii politycznej.

Zgromadzone artykuły powstały w ramach grantu Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki (NR 0056/FNiTP/H11/80/2011) zatytułowanego „Polska krytyka artystyczna XX–XXI wieku” (cz. I–III).

Drugi blok zagadnień dotyczy historii szkoły Vetterów, wpisując się w cykliczne studia i wystawy organizowane w Muzeum Lubelskim, przypominające miejscowe środowiska szkolne i pedagogiczne. Publikowane artykuły prezentują szczególnie moment w historii szkoły, dotyczący okresu I wojny światowej i formowania państwowości polskiej. Kolejne studia ukazują jej wpływ na pejzaż kulturalny i życie społeczne Lublina, dając okazję prześledzenia i odtworzenia jej roli kulturotwórczej, ale przede wszystkim ukazują uczestnictwo absolwentów w odzyskiwaniu niepodległości poprzez udział w formacjach legionowych i budowaniu struktur państwowych. Publikowane artykuły są ważnym przyczynkiem do opracowania dziejów lubelskiej inteligencji.

Gorąco zapraszamy do lektury.

Marcin Lachowski